

**АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ВІЛЬНОГО ВИБОРУ
СТУДЕНТА
«ДЕНДРОЛОГІЯ»
спеціальності 091 Біологія,
спеціальності 014.05 Середня освіта (Біологія)**

1. Мета: ознайомитись з видовим різноманіттям природної та інтродукованої флори України; знати морфо-біологічні та екологічні особливості видів дендрофлори; мати уявлення про географічне поширення і господарське значення деревних видів; знайомство з дендрофлорою різних природних зон України, декоративною дендрофлорою; навчити раціонально використовувати природні ресурси дендрофлори і сприяти їх збереженню. Дисципліна «Дендрологія» тематично пов'язана з такими дисциплінами: «Ботаніка», «Біогеографія», «Теорія біологічної систематики», «Навчально-польова практика з ботаніки» і є основою для вивчення інших біологічних наук; тісно пов'язана з морфологією, анатомією, генетикою, цитологією, фізіологією рослин, екологією, геоботанікою, біогеографією, еволюцією, філогенією.

2. Компетентності, якими повинні оволодіти здобувачі вищої освіти.

Соціально-особистісні: здатність генерувати нові ідеї (креативність), здатність до системного мислення, аналізу та синтезу; розуміння та сприйняття етичних норм поведінки відносно інших людей і відносно природи (принципи біоетики).

Загально-наукові: базові знання в галузі, необхідні для освоєння загально-професійних дисциплін. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Інструментальні: дослідницькі навички; навички роботи з комп'ютером.

Загально-професійні: базові уявлення про різноманітність біологічних об'єктів, розуміння значення біорозмаїття для збереження стійкості біосфери; володіння методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, аналізу біологічних об'єктів; здатність організувати роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці; уявлення про сучасні досягнення в галузі дендрології.

Спеціалізовано-професійні: засвоєння теоретичних положень і набуття практичних вмінь у зв'язку з функціональним призначенням та використанням деревних рослин; знання вчення про рослинний покрив, філогенетичну систему, біологію та екологію деревних порід, знайомство з дендрофлорою різних природних зон України, декоративною дендрофлорою. Формування вищезазначених компетентностей сприятиме ефективному функціонуванню майбутніх фахівців у навчальному та професійному середовищі, мобільності і конкурентоспроможності на ринку праці.

3. Зміст навчальної дисципліни:

Заліковий кредит 1.

Змістовий модуль 1.

Лекції

Тема 1. Вступ. Дендрологія як наука. Історія розвитку та досягнення дендрології. Проблеми розвитку наукових досліджень біології деревних видів, зміни ареалів, збагачення природної дендрофлори, використання і збереження біорізноманіття.

Тема 2. Декоративна дендрологія. Декоративні форми хвойних і листяних рослин та особливості їх використання. Значення декоративних насаджень для населених пунктів.

Тема 3. Біологічні, морфологічні, екологічні особливості та декоративні якості деревних рослин.

Тема 4. Вивчення видового складу та внутрішньовидової різноманітності деревних рослин, що належать до відділу Голонасінних — *Pinophyta*, їх біологічних особливостей і шляхи використання. Внутрішньовидова мінливість хвойних деревних рослин.

Тема 5. Вивчення видового складу та внутрішньовидової різноманітності деревних рослин, що належать до відділу Покритонасінні — *Magnoliophyta*, їх біологічних особливостей і шляхи використання. Внутрішньовидова мінливість листяних деревних рослин.

Тема 6. Типізація лісових фітоценозів. Характеристика темнохвойних, світлохвойних, дрібнолистяних, широколистяних лісових формацій: видовий склад, поширення, продуктивність, господарське значення.

Тема 7. Дендрофлора України, її особливості. Зв'язок дендрофлори України з дендрофлорами інших країн світу. Релікти і ендеми дендрофлори України. Дендродекоративне районування України. Філогенетична система деревних рослин України.

Тема 8. Культурна дендрофлора України. Поняття про інтродукцію, адаптацію, акліматизацію, натуралізацію. Впровадження перспективних інтродуцентів у виробничі насадження. Методика фенологічних спостережень.

Практичні роботи

Тема 1. Дендрологія як наука. Декоративна дендрологія. Декоративні форми хвойних і листяних рослин та особливості їх використання.

Тема 2. Біологічні, морфологічні, екологічні особливості та декоративні якості деревних рослин. Діагностичні ознаки.

Тема 3. Вивчення видового складу та внутрішньовидової різноманітності деревних рослин, що належать до відділу Голонасінних — *Pinophyta*.

Тема 4. Вивчення біологічних особливостей і шляхи використання деревних рослин відділу Голонасінні (*Pinophyta*): морфологія стовбура, крони, гілок, пагонів, листків, бруньок, кореневої системи, квіток, шишок, плодів, насіння.

Тема 5. Методика визначення деревних представників Голонасінних.

Тема 6. Вивчення видового складу та внутрішньовидової різноманітності деревних рослин, що належать до відділу Покритонасінні — *Magnoliophyta*.

Тема 7. Вивчення біологічних особливостей і шляхи використання деревних рослин відділу Покритонасінні (*Magnoliophyta*), їх біологічних особливостей і шляхи використання.

Тема 8-9. Методика визначення деревних представників Покритонасінних у різних вегетативних станах.

Тема 10. Поняття про інтродукцію, адаптацію, акліматизацію, натуралізацію. Методика фенологічних спостережень.

4. Обсяг вивчення навчальної дисципліни: 4 кредити ЄКТС, 120 годин, у тому числі 40 аудиторних годин (20 лекційних, 20 практичних годин), 80 годин самостійної та індивідуальної роботи.

5. Форма підсумкового контролю: залік

6. Інформація про науково-педагогічних працівників, які забезпечуватимуть викладання цієї навчальної дисципліни: Оптасюк Ольга Михайлівна – кандидат біологічних наук, доцент.

7. Перелік основної літератури:

Базова:

Булыгин Н.Е. Дендрология: Учебное пособие для вузов. – М.: Агропромиздат, 1985. – 280 с.

Валягина-Малютина Е.Т. Деревья и кустарники Средней полосы Европейской части России: Определитель. – СПб: “Специальная Литература”, 1998. – 112 с.

Гроздова Н.Б., Некрасов В.И., Глоба-Михайленко Д.А. Деревья, кустарники и лианы. – М.: Лесная промышленность, 1986. – 349 с.

Дендрофлора України. Дикорослі й культивовані дерева і кущі. Покритонасінні. Частина II. Довідник / Кохно М.А., Трофименко Н.М., Пархоменко Л.І. та ін. / За ред. М.А. Кохна та Н.М. Трофименко. – Київ: Фітосоціоцентр, 2005. – 716 с.

Заячук В.Я. Дендрология: Підручник / В.Я. Заячук. – Л.: Апріорі, 2008. – 656 с.

Калініченко О.А. Декоративна дендрология: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2003. – 199 с.

Кохно М.А. Історія інтродукції деревних рослин в Україні. – К.: Фітосоціоцентр, 2007. – 66 с.

Любінська Л.Г., Оптасюк О.М., Шевера М.В., Федорончук М.М. Методичні рекомендації з проведення польової практики з ботаніки (збір рослин та виготовлення гербарію). – Київ: Фітосоціоцентр, 2011. – 68 с.

Нечитайло В.А., Кучерява Л.Ф. Ботаніка. Вищі рослини. – Київ: Фітосоціоцентр. – 2001. – 432 с.

Чепик Ф.А. Определитель деревьев и кустарников. – М.: Агропромиздат, 1985. – 232 с.

Швиденко А.Й., Данілова О.М. Дендрология: Підручник. – Чернівці: Рута, 2003. – 384 с.

Допоміжна:

Булыгин Н.Е. Фенологические наблюдения над древесными растениями. – Л., 1979. – 96 с.

Булыгин Н.Е. Биологические основы дендрофенологии. – Л., 1982. – 80 с.

Деревья и кустарники СССР. – Т. I – VI. М. – Л., 1949-1962.

Жизнь растений. – Т. IV–VI. – М., 1978-1982.

Морфология плодів та насіння квіткових рослин світової флори / И.Й. Сікура, А.И. Сікура, В.В. Капустян. – К.: Знання України, 2006. – Кн. 2. – 104 с.

Тахтаджян А.Л. Происхождение и расселение цветковых растений. Л., 1970. – 147 с.

Seneta W., Dolatowski J. Dendrologia. – Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN, 2008. – 544 s.